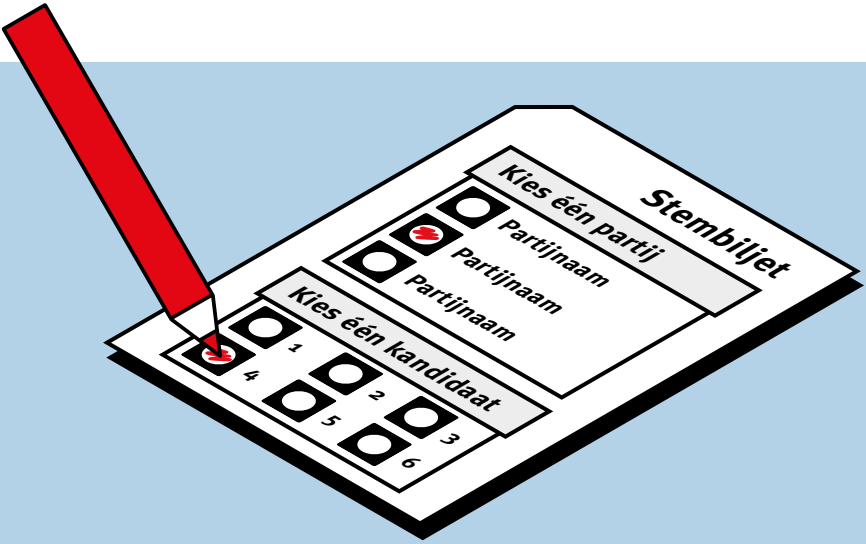
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Informatiefolder

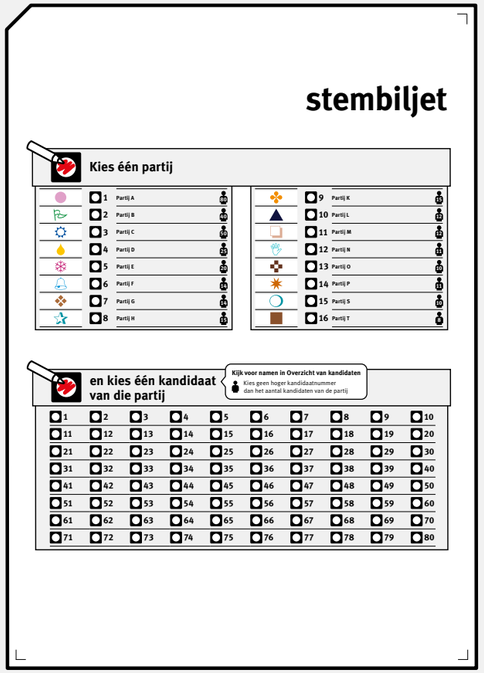
Uw gemeente is uitgenodigd om deel te nemen aan een experiment met een nieuw stembiljet tijdens de gemeenteraadsverkiezingen 2026.

Lees wat het experiment inhoudt en wat dit betekent voor uw gemeente ›››

Hoe werkt het nieuwe stembiljet?

De kiezer kleurt op het stembiljet **twee** vakjes rood:

Kandidaten staan in een losse kandidatenlijst

De namen van de kandidaten staan niet meer op het stembiljet, maar in een losse kandidatenlijst. Deze kandidatenlijst krijgt de kiezer voorafgaand aan de verkiezing thuisgestuurd.

Op de dag van de verkiezing ligt de kandidatenlijst ook in elk stemhokje.

Op de kandidatenlijst kunnen kiezers de kandidaat opzoeken op wie ze willen stemmen. Bij de naam van de kandidaat staat een nummer. Dat nummer kleurt de kiezer op het stembiljet rood.

In deze afbeelding staat hoeveel kandidaten een partij heeft.

Kiest de kiezer een hoger nummer dan het aantal kandidaten? Dan is die stem helaas ongeldig.

Waarom een nieuw stembiljet?

Het huidige stembiljet is te groot, daarom wordt er geëxperimenteerd met een nieuw stembiljet dat...

- ✓ beter te hanteren is voor kiezers;
- ✓ makkelijker te tellen is door stembureauleden;
- ✓ beter te gebruiken is in combinatie met een hulpmiddel, zoals de stemmal voor blinde en slechtziende kiezers;
- ✓ geschikt is om in de toekomst elektronisch te tellen.

Wat houdt het experiment met een nieuw stembiljet in?

Voor het experiment stemmen bij de gemeenteraadsverkiezing op 18 maart 2026 alle kiezers in uw gemeente met het nieuwe stembiljet. Ook vindt er in uw gemeente onderzoek plaats onder kiezers, stembureauleden en verkiezingsteams. Aan hen wordt via enquêtes gevraagd wat zij vinden van het nieuwe stembiljet.

De onderzoeksresultaten worden vergeleken met die van het vorige onderzoek dat is uitgevoerd tijdens de Europees Parlementsverkiezing in 2024 (zie pagina 5 en 6 van deze folder). Hebben de aanbevelingen naar aanleiding van dat onderzoek geleid tot verbeteringen? En zijn er nog aandachtspunten voordat het nieuwe stembiljet in meer gemeenten gebruikt kan worden?

Wat wordt van uw gemeente verwacht?

1. Het verzorgen van extra voorlichting vooraf aan alle kiezers en aan specifieke doelgroepen zoals laaggeletterde, blinde en slechtziende kiezers.
2. Leveranciers van stembescheiden wijzen op de strengere specificaties.
3. Actief deelnemen aan de onderzoeken ten behoeve van de evaluatie.

Nieuw: Registratie logo's.
Op het nieuwe stembiljet is ruimte voor de logo's van de partijen. Alleen geregistreerde logo's worden opgenomen. Als gemeente kunt u partijen helpen dit tijdig te doen.

Wat is er anders tijdens het experiment?

Middelen

- Het stembiljet
- De kandidatenlijst voor de kiezers thuis
- De kandidatenlijst in het stemhokje
- De stemmal
- Voorlichtingsmaterialen over het nieuwe stembiljet

Procedure

- In elk stembureau is een vierde stembureaulid aanwezig om uitleg te geven aan kiezers over het nieuwe stembiljet.
- De kandidatenlijst in het stemhokje moet af en toe gecontroleerd worden en vervangen worden als dat nodig is.
- Het tellen van de stembiljetten gaat anders.

Zo ondersteunt het ministerie van BZK daarbij

- ✓ Opstellen communicatiestrategie richting kiezers (samen met gemeenten), en het beschikbaar stellen van communicatiemiddelen.
- ✓ Beschikbaar stellen trainingsmateriaal over het nieuwe stembiljet voor het opleiden van stembureauleden.
- ✓ Betalen eventuele meerkosten van het experiment ten opzichte van een reguliere verkiezing (geen personele kosten, wel projectkosten).
- ✓ Organiseren wekelijks (online) inloopspreekuur voor experimenteergemeenten.
- ✓ Beschikbaar stellen draaiboek met daarin de belangrijkste stappen voor het organiseren van een verkiezing met een nieuw stembiljet.

Tijdlijn

- ✓ Uw gemeente is uitgenodigd voor het experiment
- Instemming van de gemeenteraad voor deelname experiment
- De minister van BZK wijst de gemeente aan als experimenteergemeente na instemming van de gemeenteraad
- Registratie logo's
- Verkiezing
- Evaluatie van onderzoek tweede experiment naar de Tweede Kamer

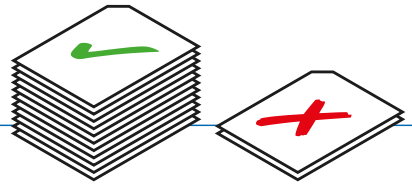
Hoe is het vorige experiment verlopen?

Tijdens de Europees Parlementsverkiezing in 2024 vond er voor de eerste keer een experiment plaats met het nieuwe stembiljet. In 5 gemeenten is er toen gestemd met het nieuwe stembiljet. Vervolgens is door middel van enquêtes onderzocht wat de kiezers en stembureauleden ervan vonden.

Dit onderzoek gebeurde ook in 5 gemeenten waar kiezers stemden met het huidige stembiljet. Zo konden de onderzoekers de twee stembiljetten goed met elkaar vergelijken.

De belangrijkste resultaten uit het vorige onderzoek van 2024

99,26% geldige stemmen

48,2% voorkeurstemmen

in de gemeenten waar gestemd is met het **nieuwe stembiljet.**
In totaal 80.188 uitgebrachte stemmen | 591 ongeldig

99,84% geldige stemmen

44,4% voorkeurstemmen

in de gemeenten waar gestemd is met het **huidige stembiljet.**
In totaal 76.705 uitgebrachte stemmen | 123 ongeldig

In de gemeenten waar is gestemd met het nieuwe stembiljet zijn **meer voorkeurstemmen** uitgebracht dan in de gemeenten waar is gestemd met het huidige stembiljet. In totaal waren er wel minder geldige stemmen. De onderzoekers hebben gekeken hoe dat komt. Zo is duidelijk wat er nog beter kan.

Wat vonden de kiezers van het nieuwe stembiljet?

Vragen aan de kiezer	Het nieuwe stembiljet	Het huidige stembiljet
Hoe vond u het om te stemmen met het stembiljet? 1 = heel moeilijk, 5 = heel makkelijk	4,7	4,4
Wat vond u van de grootte? 1 = heel onhandig, 5 = heel handig	4,7	2,8

99% van de tellers vond het nieuwe stembiljet makkelijker te tellen

voor 1% van de tellers maakte het niet uit.

Welke gemeenten doen mee?

Alle 5 de gemeenten die meededen aan het eerste experiment worden uitgenodigd om opnieuw deel te nemen aan het experiment. Daarnaast worden 5 ‘nieuwe’ gemeenten gevraagd om mee te doen, waaronder uw gemeente.

Wat wordt er verbeterd bij het volgende experiment?

Om het aantal ongeldige stemmen met het nieuwe stembiljet te verminderen, is een aantal verbeteringen doorgevoerd. Deze worden nog uitgebreid getest onder verschillende groepen kiezers. Het gaat om de volgende aanpassingen:

1. De communicatie en de voorlichting over het gebruik van de kandidatenlijst wordt aangescherpt en opnieuw getest.
2. De communicatie en voorlichting voorafgaand aan de verkiezing wordt verbeterd op basis van de resultaten uit de evaluatie. Er komt onder andere meer uitleg rondom een te hoog kandidaatnummer.
3. De stembureau-instructie wordt gewijzigd, zodat stembureauleden de kiezer nog beter kunnen informeren hoe ze een geldige stem uitbrengen.